

6. Геник С. Скарби здоров'я навколо нас. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2002. – С. 535-563.
7. Геник С. Мистецтво бути здоровим. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2005. – С. 428-462.
8. Дочинець М. Многії літа. Благії літа. Заповіді 104-річного карпатського мудреця // Здоров'я і довголіття. – №16, 26 квітня-2 травня 2011. – С.3.
9. Князева Р. Продукти, що шкодять дієті // За вільну Україну. Плюс. – №13, 7 квітня 2001 р. – С. 11.
10. Кушинська І. Свіжі букети вітамінів // Добре здоров'я. – №8, квітень 2011. – С.11.
11. Панишко Ю.М., Васильчук А.Л., Дмитренко В.В. Здоровий спосіб життя та довголіття // Здоровий спосіб життя: 36.наук. ст./ Ред. – доц ЮМ. Панишко. – Л.: Видавець ФОПП Корпан Б.І., 2007. – Вип. 23. – С. 33-35.
12. Панишко Ю.М., Ковцун В.І., Козій Р.С., Тарасов В.В. Здоров'я людини і особливості харчування (огляд літератури) // Здоровий спосіб життя: 36.наук. ст./ Ред. – доц ЮМ. Панишко. – Л., 2008. – Вип. 33. – С. 37-46.
13. Ярема Г. Спробуйте залишити лікарів без роботи // Добре здоров'я. – №8, квітень 2011. – С.9.

О.А. ПОЛЯНСЬКИЙ, Р.І ТРУБА

ЛЬВІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 65 РОКІВ: СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

У статті висвітлено основні віхи створення, становлення та перспективи розвитку ЛДУФК.

Ключові слова: *Львівський державний інститут (університет) фізичної культури, навчальні, наукові та спортивні здобутки.*

В статье раскрыты основные этапы создания, становления и перспективы развития ЛГУФК.

Ключевые слова: *Львовский государственный институт (университет) физической культуры, учебные, научные и спортивные достижения.*

The Basic stages of creation and prospect of development of Lviv State (Institute) University of Physical Culture are examined in the article.

Key words: *Lviv State Institute (University) of Physical Culture, educational, scientific and sporting achievements.*

Шістдесятип'ятирічна історія Львівського державного університету фізичної культури базується на багатотисячолітніх традиціях української національної фізичної культури, яка є складовою частиною української культури взагалі. В свою чергу фізичне виховання та спорт органічно входять до поняття фізичної культури. Український народ за свою півторатисячолітню історію створив самобутню і струнку систему фізичного виховання, в основі якої лежав принцип нерозривної єдності тілесного та духовного вдосконалення людини. Головними компонентами цієї системи були вимоги здорового способу життя, єднання людини з природою, фізичний гарт у комплексі з моральним вдосконаленням. Ці засадничі принципи тіловиховання зародились ще у наших далеких

предків – антів та склавинів. В подальшому вони вдосконалюються та набувають певної послідовності в добу Київської Русі, де формується своя самобутня, відповідна до віку, система тіловиховання, в основі якої було намагання підготувати молодь до військового життя. Водночас, серед народу, були популярними масові ігри, фізичні вправи та різноманітні змагання, що відбувалися систематично. Саме тоді й почала витворюватися національна система фізичного виховання[1], яка особливої досконалості набула на Запорозькій Січі – цій унікальній військовій, господарській та своєрідній держаній організації, де функціонувала своя оригінальна система тіловиховання, спрямована насамперед на військову підготовку козацтва, що й забезпечило високий рівень козацького військового мистецтва козацтва, яке вважалося найкращим у тогочасній Європі.

Традиції національної фізичної культури, незважаючи на несприятливі умови іноземного поневолення, ніколи не переривались, а знаходили свій розвиток у наступних поколіннях. Фіксація цих традицій, поряд з активною просвітницькою діяльністю, які започаткувала «Руська Трійця», наприкінці XIX – першій половині XX ст. вилились у масовий фізкультурно-спортивний рух. Він, з одного боку, знайшов своє теоретичне обґрунтування у працях Василя Нагірного, Івана Боберського, Кирила Трильовського. Тараса та Петра Франків, Степана Гайдучка, Едварда Жарського, Романа Дашкевича та ін. [2], а з другого – матеріалізувався у створенні численних фізкультурно-спортивних товариств («Сокіл», «Січ», «Пласт», «Луг»), спортивних споруд (стадіон «Сокола-Батька» у Львові), спортивних клубів («Україна» у Львові, «Сянова Чайка» в Перемишлі, «Поділля» в Тернополі, «Довбуш» у Чернівцях, «Русь» в Ужгороді та ін.), а також в появі української спортивної періодики (часописи «Вісті з Запорожжя», «Сокільські Вісті», «Спорт», «Спортові Вісті», «Готові», «Змаг» та ряд ін.) [3]. Тобто вже в першій половині XX ст. на західноукраїнських землях існувала добре розвинена національна система фізичного виховання, яка спиралася на вітчизняні теоретичні розробки, численні організаційні структури та певну спортивну інфраструктуру.

Саме у Львові, вперше в Україні, сто років тому зародилися такі види спорту як: футбол, баскетбол, хокей, водне поло, стрільба з лука, велосипедний спорт. Вже у 1912 р. на Олімпійських іграх у Стокгольмі Галичина мала свого представника – спринтера Владислава Понурського. Загалом, до створення Національного олімпійського комітету України, 96 львівських спортсменів, виступаючи на Олімпіадах під прапорами Австро-Угорщини, Польщі та СРСР, брали участь у змаганнях з 19 видів спорту, звідки привезли 46 нагород: 15 золотих, 16 срібних та 15 бронзових. То ж створення у Львові в 1946 р. Львівського державного інституту фізичної культури було не випадковим.

Західноукраїнські землі та зокрема Львів з кінця XIX століття були центром фізкультурно-спортивного руху, з доволі розвиненою інфраструктурою, різноманітними видами спорту, відомими діячами тіловиховання, численною спортивною періодикою. Тому створення Львівського державного інституту фізичної культури було закономірним результатом тієї політики, яку проводив Радянський Союз на новоприєднаних землях взагалі і в царині фізичної культури зокрема.

Внаслідок розпорядження Ради Міністрів СРСР від 7 травня 1946 року за № 5935-р і постановою Ради Міністрів УРСР та ЦК КП (б) У від 1 червня 1946 року за № 1002, на базі раніше існуючого технікуму фізичної культури, було створено Львівський державний

інститут фізичної культури [4]. Перед ним було поставлено завдання підготувати висококваліфіковані кадри спеціалістів, в першу чергу для західних областей УРСР, а також розробляти наукові проблеми фізичного виховання та спорту і надавати науково-методичну допомогу різним фізкультурно-спортивним організаціям.

Спершу в новоутвореному інституті був один педагогічний факультет, 15 кафедр та 150 студентів. У 1946–1947 навчальному році ЛДДФК мав наступну структуру: канцелярія, навчальна частина, господарська частина, санчастина, бібліотека, бухгалтерія, відділ кадрів, а також кафедри: марксизму-ленінізму, іноземних мов, теорії та методики фізичного виховання, історії та організації фізичної культури, лікарського контролю, лікувальної фізичної культури, біохімії та гігієни, боротьби та важкої атлетики, лижного спорту, гімнастики, легкої атлетики, плавання, спортивних ігор, фізіології та хімії, фехтування та боксу.

Впродовж свого існування кілька разів змінювалося відомче підпорядкування інституту. У 1946–1953 роках ЛДДФК підпорядковувався Комітету у справах фізичної культури та спорту при Раді Міністрів УРСР, 1953–1954 рр. – Міністерству охорони здоров'я УРСР, 1954–1959 рр. – Комітету з фізичної культури та спорту при Раді Міністрів УРСР, 1959–1968 рр. – Раді Союзу спортивних товариств та організацій УРСР, з 1968 року – знову Комітету з фізичної культури та спорту УРСР. З часу заснування інститут очолювали: Г. П. Ляпін (1946-1947), Т. І. Степанов (1947-1948), М. А. Теппер (1948-1955), М. К. Ессаулов (1955-1959), Г. А. Рогочий (1959-1967), В. О. Андрієвський (1967-1974), П. Ю. Бурак (1974-1979), В. М. Мухін (1979-1992), які внесли вагому лепту у становлення, розвиток й перетворення інституту в один з провідних фізкультурних закладів УРСР.

У травні 1958 року ЛДДФК було передано консультативний пункт заочного відділу Київського інституту фізичної культури. Власне з цього бере свій початок заочне навчання в інституті, а статусу окремого факультету він набув у 1964 році. Варто зазначити, що у 1959 році в інституті було відкрито **школу тренерів**, з дворічним терміном навчання, яка проіснувала до 1964 року. Крім того, у 1960 році було відкрито вечірній відділ. У 1969–1970 навчальному році в інституті відкрився **спортивний факультет**, внаслідок чого підготовка спеціалістів здійснювалася тепер на трьох факультетах: педагогічному, спортивному та заочному. Якщо у 1956 році число студентів становило 542 особи, то 1974 році в інституті навчалася 1245 студентів стаціонару й 434 студенти-заочники [5].

На середину 70-х років минулого століття у ЛДДФК викладали: Віктор Чукарін – абсолютний чемпіон світу 1964 року, СРСР – 1949, 1951, 1955; XV–XVI Олімпійських ігор; Вадим Андрієвський – чемпіон СРСР з фехтування (1946), заслужений тренер СРСР; Володимир Сафронов – чемпіон СРСР (1975), срібний призер Кубка світу з гімнастики (1975) та низка інших видатних спортсменів.

У 1981 р. Львівському державному інституту фізичної культури виповнилося 35 років. Це був один із провідних фізкультурних вузів країни. Тоді ж відбулася чергова структурна реорганізація навчального закладу, який мав такий штатний розпис: ректорат, канцелярія, наукова частина, бухгалтерія, відділ кадрів, бібліотека, господарська частина, санчастина, спортклуб «Скіф», лижна база в селищі Ворохта. Існувало три загальноінститутські кафедри: історії КПРС і політекономії, філософії та наукового

комунізму, іноземних мов; решта кафедр входили до структури факультетів: педагогічного з кафедрами – педагогіки та психології, теорії і методики фізичного виховання і спорту, управління фізкультурним рухом й історії фізичної культури, анатомії і біомеханіки, біохімії та гігієни, гімнастики, лижного спорту, спортивних та рухливих ігор, футболу і гандболу; спортивного з кафедрами – боротьби і важкої атлетики, легкої атлетики, лікувальної фізкультури та лікарського контролю, плавання, фізіології, фехтування і боксу. Окремо існував факультет заочного навчання.

Близько 1800 студентів навчалося в інституті, в якому у цей період працювали: доктор медичних наук, професор **М. А. Джафаров**, доктор педагогічних наук, професор **В. С. Келлер**, доктор медичних наук, професор **Г. Б. Сафронова**, доктор медичних наук, професор **Т. А. Третілова**, доктор педагогічних наук, професор **А. Тер-Ованесян**. Власне ці непересічні особистості визначали обличчя інституту, його навчальний, науковий та методичний рівень, ідеологічну спрямованість, мову викладання, виховний процес та ін.

Інститут по праву пишався своїми випускниками – чемпіонами Світу, Європи, СРСР – **Віктором Чукарінім, Ігорем Тер-Ованесяном, Георгієм Прокопенком, Сергієм Рибалком, Євгеном Ромінім, Євгеном Череповським, Олександром Білявським, Богданом Макуцом, Василем Станковичем, Павлом Ледньовим** та багатьма іншими видатними спортсменами.

Започатковані «Горбачовською перебудовою та гласністю» зміни зачепили всі сторони суспільного, економічного, духовно-культурного життя Радянського Союзу. В Україні вони переломлювалися через багаторічні традиції національно-визвольного руху, які були найживучішими саме в західному регіоні, зокрема у Львові. Активні процеси перебудови вищої школи, процес її дерусифікації поширився також на навчальні заклади фізкультурно-спортивного профілю та найяскравіше він проявився, зрештою і проявляється, у Львівському державному інституті фізичної культури. Вже у 1989 р. студенти ЛДІФК долучаються до культурно-просвітницької діяльності Студентського Братства, товариства Лева, разом з окремими викладачами започатковують у вузі Товариство української мови ім. Тараса Шевченка, осередок «Народного Руху України за перебудову». Тенденції українізації сфери фізичної культури і спорту виявилися і в створенні Національного олімпійського комітету, національних збірних команд, й в спробах створити свою національну систему фізичного виховання, українізувати навчально-виховний процес у вищих навчальних закладах галузевого профілю.

У руслі цих процесів відбулися зміни в діючій структурі Львівського державного університету фізичної культури. Відповідно до рішення Ради інституту у жовтні 1990 р. наказом по інституту замість кафедри марксизму-ленінізму було створено дві інші – соціальних наук та історії культури. Кафедра теорії та методики фізичної культури і спорту поділена на кафедру теорії фізичної культури і спорту та кафедру методики і організації фізичної культури. Кафедра управління і історії фізичної культури була перейменована на кафедру управління і економіки фізичної культури. Кафедра фізіології та кафедра анатомії, біомеханіки і спортивної метрології були об'єднанні в одну – кафедру фізіології і анатомії. Педагогічний факультет було поділено на загально-педагогічний та педагогічний.

В результаті, на початку 1990–1991 навчального року структура інституту набула такого вигляду: **Загально-педагогічний факультет** – кафедри: методики і організації

фізичної культури, історії культури, педагогіки і психології, фізіології і анатомії, біохімії і гігієни, іноземних мов. **Педагогічний факультет** – кафедри: управління і економіки фізичної культури, легкої атлетики, гімнастики, водних видів спорту, зимових видів спорту, спортивних і рухливих ігор, футболу і гандболу. **Тренерський факультет** – кафедри: теорії фізичної культури, соціальних наук, лікувальної фізичної культури та лікарського контролю, боротьби та важкої атлетики, фехтування і боксу, стрільби, сучасного п'ятиборства і шахів.

Згідно з Ухвалою Львівської міської Ради народних депутатів від 30.10.90 р. «Про стан виконання Закону УРСР «Про мови в Українській РСР» був виданий наказ по інституту №103-р від 26 грудня 1990 р. про переведення діловодства інституту з 1 січня 1991 року на українську мову.

Нові умови для розвитку інституту виникли з проголошенням у 1991 р. незалежності України. Спираючись на багатовікові традиції української фізичної культури, потрібно було створювати свою, національну систему фізичного виховання та спорту, починаючи від переведення діловодства і навчального процесу на українську мову, розробку нових навчальних планів і програм, видання нової навчально-методичної літератури, запровадження нових навчальних дисциплін, зокрема історії України, історії української культури, історії українського фізкультурно-спортивного руху і, завершуючи, опрацюванням і розробкою української спортивної термінології та вихованням фахівців фізкультурно-спортивного профілю, зокрема спортсменів, які відчували б свій глибинний зв'язок з державою в якій вони народилися, живуть, навчаються, за яку вони виступають на різних спортивних форумах. Для вирішення цих непростих завдань потрібні були не лише належна матеріальна база, фінансування, а й свідомі свого покликання фахівці галузі. З другого боку, розв'язання цих проблем було можливим за сприятливої політичної, економічної та духовної ситуації в державі. Очевидно, що Львівський державний інститут фізичної культури не існував у вакуумі, а його керівництву довелося долати ті труднощі, які переживала молода держава.

Якісно новий етап у розвитку інституту настав з обранням на посаду ректора відомого спортивного фахівця, майстра спорту СРСР, чемпіона України та СРСР, заслуженого тренера України Мирослава Степановича Герцика. В інституті вперше проводиться легкоатлетичний пробіг «Від сокільства – до стрілецтва», Академія визначного організатора і педагога спортивно-гімнастичного руху, професора І. Боберського (1993). Українською спортивною асоціацією, очолюваною Євгеном Приступою, здійснюється перше видання україномовного підручника Володимира Келлера «Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів», започатковується низка науково-дослідних робіт з дослідження національної фізичної культури українців під керівництвом провідних у цій проблематиці фахівців – доцента Євгена Приступи, а згодом й доцента Оксани Вацеби. Суттєвий вплив на процеси українізації вишу здійснила кафедра українознавства. В цей час в інституті відбулися чергові структурні зміни, спрямовані на вдосконалення навчально-методичного та виховного процесу, наукової та спортивної роботи. Так, кафедру фізіології і кафедру анатомії, біомеханіки, спортивної метрології було об'єднано у кафедру анатомії, біомеханіки, фізіології і спортивної метрології, а назву кафедри управління фізкультурним рухом й історії фізичної культури

замінено на кафедру управління і економіки фізичної культури. Також було перейменовано кафедру біохімії і гігієни у кафедру біохімії, гігієни і спортивних споруд.

З метою розширення напрямків і поліпшення якості підготовки спеціалістів при спортивному факультеті у 1996 р. було створено відділ реабілітації та рекреації, а також кафедри економіки спорту; рекреації і оздоровчої фізичної культури; теорії і методики олімпійського і професійного спорту. Кафедру народознавства було перейменовано у кафедру українознавства, а кафедру суспільних наук у 1998 р. розформовано.

З приєднанням України до Болонської конвенції у ЛДІФК проводиться цілеспрямована робота з переходу на навчання за кредитно-модульною системою, ведеться пошук нових форм і методів підготовки фахівців. Інститут згідно з Переліком спеціальностей за напрямом «фізична культура і спорт» готує фахівців рівнів бакалавр, спеціаліст, магістр. Вдосконалюється система взаємовідносин з іншими навчальними закладами. В рамках існуючого Галицького навчально-методичного комплексу було уніфіковано навчальні плани та програми з Івано-Франківським коледжем фізичної культури та Львівським училищем фізичної культури. Основним напрямком наукових пошуків на тому етапі були дослідження в галузі історії й теорії спорту, гуманістичні й оздоровчі проблеми фізичної культури, рекреації й фізичної культури.

У 2006 р. з нагоди святкування 60-річчя ЛДІФК, на урочисту Академію, що проводилася у Львівському оперному театрі, з'їхалися випускники вузу з усієї України, керівництво профільного Міністерства, представники споріднених навчальних закладів, професорсько-викладацький склад інституту, представники фізкультурно-спортивних товариств, громадськості. На зібранні було оголошено розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2006 р. за №456 «Про утворення Львівського державного університету фізичної культури». У ньому зазначалося: «1. Прийняти пропозицію Мінсім'ямолодьспорту щодо утворення Львівського державного університету фізичної культури на базі Львівського державного інституту, що ліквідується. Утворення Університету здійснити в межах асигнувань, передбачених Мінсім'ямолодьспорту на підготовку кадрів. 2. Взяти до відома, що студенти Львівського державного інституту фізичної культури продовжують навчання у Львівському державного університеті фізичної культури. Прем'єр міністр України Юрій Єхануров».

З утворенням університету відбулася чергова структурна реорганізація. В жовтні 2006 р. наказом ректора її було затверджено: адміністративний апарат, відділ аспірантури, приймальна комісія, деканати, кафедра теорії і методики фізичного виховання, кафедра теорії спорту, кафедра фізичної реабілітації, кафедра рекреації та оздоровчої фізкультури, кафедра економіки і інформаційних технологій, кафедра гуманітарних дисциплін, кафедра української та іноземних мов, кафедра педагогіки та психології, кафедра біологічних основ фізкультури, кафедра анатомії і фізіології, кафедра теорії і методики гімнастики, кафедра теорії і методики спортивних і рухливих ігор, кафедра теорії і методик легкої атлетики, кафедра теорії і методики сезонних видів спорту, кафедра теорії і методики футболу, кафедра теорії і методики водних видів спорту, кафедра теорії і методики фехтування, боксу і національних одноборств, кафедра теорії і методики атлетичних видів спорту, кафедра теорії і методики стрільби, сучасного п'ятиборства та шахів, кафедра туризму, бухгалтерія, відділ кадрів, навчально-методичний відділ, канцелярія, бібліотека, редакційно-видавничий відділ, відділ профорієнтаційної роботи та працевлаштування,

відділ технічного забезпечення навчальної та наукової роботи, медпункт, експлуатаційно-технічний та господарський відділ.

У 2007 р. на альтернативній основі відбулися вибори ректора ЛДУФК. Ним став колишній випускник цього навчального закладу (1984), доктор педагогічних наук, професор, автор понад 200 наукових праць, в т.ч. кількох монографій, заслужений діяч науки і техніки України – **Євген Никодимович Приступа**. Він запропонував свій, європейський план розвитку Львівського державного університету фізичної культури, стратегічними й пріоритетними напрямками якого стало: створення університету європейського типу, відкритого на суспільство; концентрація в університеті і навколо нього провідних фахівців галузі не лише Західного регіону України, а й України і Центральної Європи; створення Науково-методичного центру підготовки олімпійців, Західноукраїнського центру здоров'я. Над реалізацією цих планів працюють: **Ф.В.Музика** – проректор з навчальної роботи, кандидат біологічних наук, доцент, відмінник освіти України, почесний працівник фізичної культури і спорту; **М. М. Линець** – проректор з науки і зовнішніх зв'язків, кандидат педагогічних наук, професор; **Я. В. Тимчак** – проректор з виховної роботи, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент; **В.І.Левків** – проректор з спортивної роботи, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент; **Р. Р. Лобай** – проректор з адміністративно-господарської роботи та увесь колектив навчального закладу. Сьогодні університет має таку структуру: факультет фізичного виховання (декан - **Р. Л. Петрина**, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент). До факультету належать: кафедра теорії і методики фізичного виховання (завідувач – **Ю. В. Петришин**, кандидат педагогічних наук, доцент); кафедра легкої атлетики (завідувач – **В. Г. Конестяпін**, кандидат педагогічних наук, доцент); кафедра водних видів спорту (завідувач - **М. М. Чаплінський**, кандидат педагогічних наук, доцент); кафедра спортивних ігор (завідувач – **В. І. Ковцун**, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент) ;кафедра гімнастики і хореографії (завідувач – **О. Ю. Бубела**, кандидат наук з фізичного виховання і спорту доцент). Факультет спорту (декан – **І. М. Ріпак**, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент). До факультету належать: кафедра теоретико-методичних основ спорту (завідувач – **Ю. А. Бріскін**, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор); кафедра олімпійської освіти (завідувач – **Я. В. Тимчак**, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент); кафедра економіки, інформатики та кінезіології (завідувач – **І. П. Заневський**, доктор технічних наук, професор); кафедра атлетичних видів спорту (завідувач – **Ф. І. Загура**, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент); кафедра стрільби та технічних видів спорту (завідувач – **Б. А. Виноградський**, кандидат педагогічних наук, доцент); кафедра футболу (завідувач – **Й. Г. Фалес**, кандидат педагогічних наук, доцент); кафедра фехтування, боксу і національних одноборств (завідувач – **В. А. Бусол**, кандидат педагогічних наук, доцент), кафедра зимових видів спорту(завідувач – заслужений тренер України **О. М. Стефанишин**). Факультет здоров'я людини і туризму (декан – **М. В. Данилевич**, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент). До факультету належать: кафедра анатомії та фізіології (завідувач – **Л. С. Вовканич**, кандидат біологічних наук, доцент); кафедра біохімії і гігієни (завідувач – **В. М. Трач**, кандидат біологічних наук, професор); кафедра фізичної реабілітації (завідувач – **А. С. Вовканич**, кандидат

біологічних наук, доцент); кафедра рекреації й оздоровчої фізичної культури (завідувач – О. М. Жданова, кандидат педагогічних наук, професор); кафедра туризму (завідувач – І. М. Волошин, доктор географічних наук, професор); кафедра валеології і спортивної медицини (завідувач – О. І. Шиян, кандидат педагогічних наук, доцент). Факультет підвищення кваліфікації, перепідготовки, післядипломної та заочної освіти (декан – О. Ю. Сидорко, кандидат педагогічних наук, доцент). До факультету належать: кафедра гуманітарних дисциплін (завідувач – О. А. Полянський, кандидат історичних наук, доцент); кафедра української та іноземних мов (завідувач – О. В. Романчук, кандидат філологічних наук, доцент); кафедра педагогіки та психології (завідувач – Н. І. Степанченко, кандидат педагогічних наук, доцент).

Вагомими є науково-педагогічні напрацювання університету. У Львівському державному університеті фізичної культури зреалізована ідея підготовки фахівців з фізичної реабілітації, що дало новий поштовх в розвитку галузі. Значними є здобутки школи гуманітарних дисциплін у напрямі виховання національної самосвідомості й патріотизму спортсмена, які гармонійно доповнюють діяльність львівських наукових та тренерсько-методичних шкіл легкої атлетики, фехтування, вільної боротьби, стрілецьких видів спорту, зимових видів спорту.

Сьогодні в університеті працює понад 30 професорів, докторів наук; 122 доценти, кандидати наук; 22 відмінники освіти України. Тут навчається більше 100 студентів, які є членами національних збірних команд з різних видів спорту. Вони представляють Україну на найбільших міжнародних спортивних форумах і демонструють високі спортивні результати. На скрижальях не тільки українського, а й світового спорту виписані імена славнозвісних випускників ЛДУФК – Віктора Чукаріна і Богдана Макуца (спортивна гімнастика), Ігоря Тер-Ованесяна, Юрій Кутенка, Віталія Чорнобая, Дмитра Дем'янюка (легка атлетика), Геннадія Андросова, Фариди Досаєва, Геннадія Прокопенка (плавання), Павла Ледньова (сучасне п'ятиборство), Олександра Білявського, Василя Іванчука, Анни Музичук (шахи), Василя Берези та Михайла Сливинського (веслування), Василя Станковича, Віктор Сидяка, Яни Шемякіної, Олега Штурбабіна, Дмитра Бойка, Анфіси Почкалової, Ростислава Герцика, Клода Юнеса (фехтування), Ростислава Заулічного, Андрія Котельника, Ігоря Шимечка (важка атлетика), Івана Фрейдуна (пауерліфтинг), Маркіяна Івашка, Людмили Аржаннікової, Дмитра Грачова, Катерини Палехи (стрільба з лука), Олени Підгрушної (біатлон), Катерини Григоренко (лижні перегони), Романа Бондарука, Юлії Коростильової, Вадима Тищенка, Андрія Баля, Андрія Гусіна, Степана Юрчишина (футбол).

До спортивного іміджу ЛДУФК додалися золоті медалі студента Олександра Петріва та випускника університету Артура Айвазяна на Іграх XXXIX Олімпіади в Пекіні у 2008 році та «бронза» Віктора Черниша на I юнацьких олімпійських іграх в Сінгапурі у 2010 році. На Всесвітніх універсіадах студенти ЛДУФК вибороли у 2007 році в Бангкоку – 5 медалей, у 2009 році в Белграді – 3 медалі, у 2011 році в Ерзурум – 5 медалей. Нещодавно аспіранти Олександр Усік та Євген Хитров під керівництвом Дмитра Сосновського на чемпіонаті світу з боксу вибороли дві золоті нагороди, поповнивши «золотий арсенал» вузу, чим підтвердили не лише високий навчальний та науковий рівень ЛДУФК, а й спортивні досягнення університету.

Почесними докторами університету є Сергій Бубка, Валерій Сушкевич, Вольфганг Говін, Станіслав Заборняк, Хенрик Созанські. Олександр Волков і Володимир Бринзак – почесні професори ЛДУФК.

Університет налагодив зв'язки з організаціями та вищими навчальними закладами Польщі, Словенії, США, Канади, Нідерландів, Німеччини, Естонії, Угорщини, Білорусі, Грузії. З 1998 року ЛДУФК є членом Європейської мережі спортивної науки, освіти і зайнятості (ENSSEE); з 2001 року – колективним членом Міжнародної ради здоров'я, фізичного виховання, рекреації, спорту і танцю (ICHPER-SD); з 2002 року – членом Асоціації ВНЗ фізкультурного профілю країн Східної Європи та Центральної Азії, з 2008 року – членом мережі (European Athlete as Student) Швеція.

Перспективи розвитку Львівського державного університету фізичної культури пов'язані з євроінтеграцією та утвердженням «фізкультурної alma mater» як навчально-методичного, науково-дослідного та спортивно-рекреаційного осередку України та Європи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Приступа Є. Н. Традиції української національної фізичної культури (частина I) / Є. Н. Приступа, В. С. Пилат. – Львів: Троян, 1991. – 104 с.
2. Приступа Є. Українські народні рухливі ігри, розваги та забави: методологія, теорія і практика / Є. Приступа, О. Слімаковський, М. Лук'янченко. – Дрогобич: Вимір, 1999. – 449 с.
3. Трофим'як Б. Є. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-х років XIX ст. до 1939.): навч. посібн. / Б. Є. Трофим'як. – К.: ІЗИН, 1997. – 424с.
4. Трофим'як Б. Є. Гімнастично-спортивні організації у національно-визвольному русі Галичини (друга пол. XIX ст. – перша пол. XX ст.): монографія / Б. Є. Трофим'як. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 696 с.
5. Вацеба О. М. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні / О. М. Вацеба. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – 232 с.
6. Центральний державний історичний архів у Львові. – Ф. Р – 221. – Оп. 2. – Од. зб. 176. – А. 37-38.
7. Теорія та методика фізичного виховання: науково-методичний журнал. – 2006 – №4(24) – 55 с.

Л.В ЧАПЛЕНКО

ПОБІЧНІ ДІЇ ГОРМОНАЛЬНИХ КОНТРАЦЕПТИВІВ

В статті зазначено, що знання про гормональну контрацепцію і про її побічну дію повинні викликати тривогу за здоров'я жінок.

Ключові слова: гормональні контрацептиви, побічні дії.

В статье говорится, что знания о гормональной контрацепции и о её побочных действиях должны вызывать тревогу за здоровье женщин.

Ключевые слова: гормональные контрацептивы, побочные действия.